

ODÔVODNENIE ÚSTAVNEJ SŤAŽNOSTI

Nie je postačujúce, ak sťažovateľ v ústavnej sťažnosti odôvodní namietané porušenie svojich práv výlučne odvolaním sa na relevantnú právnu úpravu či judikatúru súdnych autorít. Konanie podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky sa už pri jeho začatí vyznačuje bezvýnimočným uplatňovaním dispozičnej zásady, a preto ústavný súd nie je oprávnený „dopĺňať“ vlastným hodnotením sťažnosti ako celku taký petit sťažnosti, resp. jej odôvodnenie, ktoré nespĺňajú požiadavky kladené na ich kvalitu zákonom o ústavnom súde.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 683/2022 z 8. decembra 2022)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **H. V.**, zastúpenej advokátskou kanceláriou ADVOKA, s. r. o., Komárnická 36, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Ľuboš Pejhovský, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 49/2015 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 15. augusta 2022 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 49/2015 (ďalej len „napadnuté konanie“). Súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že v napadnutom konaní iniciovanom sťažovateľkou ešte v marci 2015 nie je ku dňu podania ústavnej sťažnosti právoplatne rozhodnuté, keďže Krajský súd v Bratislave uznesením č. k.7 Co 339/2017 z 28. júna 2019 (správne pravdepodobne 28. júna 2019, pozn.) rozsudok okresného súdu z 23. júna 2017 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. V tejto súvislosti sťažovateľka namietala, že po vrátení veci zostal okresný súd v napadnutom konaní nečinný, a tým dochádza k porušeniu jej namietaných práv.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

3. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

II.1. K absencii náležitej špecifikácie sťažnostného návrhu

4. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom tohto návrhu, teda tou časťou sťažnosti (v konaní podľa čl. 127 ústavy), v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha, čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Ústavný súd tak zásadne môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv (m. m. IV. ÚS 415/09, IV. ÚS 355/09, II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05). Tvrdenie o porušení iných práv, resp. iným subjektom uvedeným v odôvodnení sťažnosti mimo petit návrhu, ústavný súd považuje iba spravidla za súčasť argumentácie (III. ÚS 443/2017, I. ÚS 16/2021, I. ÚS 514/2020).

5. Sťažovateľ je preto povinný jasne, zrozumiteľne a presne formulovať návrh na rozhodnutie vo veci samej tak, že, okrem iného (§ 43 v spojení s § 123 zákona o ústavnom súde) musí presne uviesť, konkrétne porušenie akých svojich základných práv a slobôd požaduje vysloviť, zrušenia ktorých konkrétnych rozhodnutí či opatrení alebo odstránenia iného zásahu sa domáha. Označenie základných práv a slobôd je potrebné špecifikovať dostatočne určito, najmä tam, kde príslušné ustanovenie ústavy či kvalifikovanej medzinárodnej zmluvy o základných ľudských právach a slobodách obsahuje viacero práv (napr. čl. 6 ods. 1 dohovoru obsahuje nielen právo na spravodlivé súdne konanie, ale aj jeho parciálne súčasti, ako napríklad právo na verejné prejednanie veci či právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote). Všeobecné tvrdenie, že došlo k porušeniu napr. „práva na spravodlivé súdne konanie“, „práva na súdnu a inú ochranu“ či „práva na súdne konanie bez zbytočných prietáhov“ a pod., nemožno považovať za dostatočné označenie a konkretizáciu namietaného porušenia základných práv alebo slobôd pre účely poskytnutia ústavnoprávnej ochrany, pretože ide o širokú množinu práv, z ktorých niektoré môžu, alebo naopak nemusia v tej-ktorej danej veci prichádzať do úvahy ako spôsobilé byť predmetom konania pred ústavným súdom (I. ÚS 521/2020). Uvedené je aj prípadom sťažovateľky, ktorá sa vo svojom sťažnostnom návrhu domáha „len“ vyslovenia porušenia svojho práva na spravodlivé prerokovanie veci, bez toho, aby v petite ústavnej sťažnosti presne (odkazom na príslušné ustanovenia ústavy či kvalifikovanej medzinárodnej zmluvy o základných ľudských právach a slobodách, pozn.) špecifikovala rozsah namietaných práv.

6. Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že ústavná sťažnosť pôsobí v časti jej petitu nedostatočne a neurčito, vytvára priestor pre dohady a dedukcie, čo sa pri uplatnení námietky o porušení základných práv (pri zastúpení kvalifikovaným právny zástupcom, pozn.)

v konaní pred ústavným súdom zásadne neakceptuje (m. m. III. ÚS 26/2012, III. ÚS 241/2013, III. ÚS 244/2014, I. ÚS 386/2019).

II.2. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy

7. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že popri uvedení petitu je ďalšou povinnosťou sťažovateľa, aby svoju ústavnú sťažnosť náležite odôvodnil, t. j. aby čo najpresnejšie opísal skutkový stav, z ktorého vyvodzuje svoj procesný nárok na ochranu poskytovanú ústavným súdom. Okrem opísania skutkových okolností musí odôvodnenie ústavnej sťažnosti obsahovať najmä právne argumenty a právne posúdenie predloženého sporu. Nedostatok odôvodnenia sťažnosti vyvoláva významné procesné dôsledky (m. m. IV. ÚS 359/08, IV. ÚS 198/2012, IV. ÚS 54/2014, II. ÚS 594/2016).

8. Okrem nedostatku špecifikácie sťažnostného návrhu sa ústavná sťažnosť sťažovateľky vyznačuje aj istou mierou nesústreďeného postupu pri jej koncipovaní. Napriek tomu, že sťažovateľka, resp. jej právny zástupca na prvej strane ústavnej sťažnosti explicitne vymedzujú, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní mali byť porušené práva podľa čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy, v ústavnej sťažnosti absentuje bližšie vymedzenie skutočností, na základe ktorých sťažovateľka odvodzuje zásah do označených práv, keďže predstavená sťažnostná argumentácia sa obmedzuje len na všeobecné tvrdenia o právnom štáte a pasivite okresného súdu. Vice versa, z obsahu sťažnostnej narácie vyplývajú výhrady sťažovateľky k celkovej dĺžke trvania napadnutého konania, čomu parciálne zodpovedá aj prezentovaná judikatúra európskych súdnych autorít, predmetné však neimplikuje zásah do označených práv.

II.3. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru

9. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne čl. 36 ods. 1 listiny) a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97), a preto ich ústavný súd posudzuje spoločne (m. m. IV. ÚS 147/08, I. ÚS 502/2019), pričom čl. 46 ods. 4 ústavy je nutné považovať za blanketové ustanovenie dopĺňajúce precizáciu práva na súdnu a inú právnu ochranu odkazom na zákonnú právnu úpravu.

10. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) pritom možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím alebo iným označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konania (napr. I. ÚS 66/98, III. ÚS 168/05, IV. ÚS 136/05, I. ÚS 453/2011). K iným dôvodom zakladajúcim záver o zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, čiže ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09, m. m. IV. ÚS 62/08, IV. ÚS 517/2020).

11. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka na základe vlastných tvrdení o existencii zbytočných prietahov v napadnutom konaní namieta porušenie práva na spravodlivé prerokovanie svojej záležitosti. Ústavný súd primárne poznamenáva,

že v systematike ústavy, ako aj listiny sú primeraná celková dĺžka, rýchlosť a plynulosť súdneho konania obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 38 ods. 2 listiny, a nie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 36 ods. 1 listiny. K vysloveniu porušenia základného práva na súdnu ochranu z týchto dôvodov však napriek tomu môže dôjsť v prípade, ak namietané zbytočné prietahy (spôsobené neodôvodnenou nečinnosťou alebo neefektívnou a nesústredenou činnosťou), ako aj celková doterajšia dĺžka preskúmaného súdneho konania signalizujú, že v postupe súdu došlo k pochybeniam takej intenzity, že s ohľadom aj na ďalšie konkrétne okolnosti posudzovanej veci (najmä predmetu konania, teda toho, čo je pre sťažovateľa v stávke) možno uvažovať o odmietnutí spravodlivosti (pozri m. m. IV. ÚS 242/07 – a contrario).

12. Ipso facto, základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže byť porušené v dôsledku existencie zbytočných prietahov v konaní orgánu verejnej moci len za kumulatívneho splnenia, že (i) v rozporovanom konaní ústavný súd zistí a vo svojom rozhodnutí vysloví porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a (ii) intenzita zbytočných prietahov vo svojej podstate znamená úplne zmarenie možnosti poskytnúť efektívnu a účinnú ochranu tým právam účastníka konania, ktorých ochrany sa domáha (III. ÚS 49/04, III. ÚS 348/05, I. ÚS 271/2021), čo sa prednostne predpokladá v niekoľkoročnom, spravidla desiatky rokov trvajúcom konaní.

13. Reflektujúc formuláciu petitu ústavnej sťažnosti, je nutné zdôrazniť, že sťažovateľka sa nedomáha poskytnutia ústavnoprávnej ochrany svojmu základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ale ústavnému súdu navrhuje rezultovať porušenie práva na spravodlivé prerokovanie veci. Formulácia petitu ústavnej sťažnosti preto bráni ústavnému súdu preskúmať prípadnú existenciu zbytočných prietahov v napadnutom konaní, a to vrátane eventuálneho zásahu do práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

14. V nadväznosti na uvedené, ako aj dichotomicky pôsobiaci obsah ústavnej sťažnosti ústavný súd pripomína, že jeho úlohou nie je „triafat“ do nešpecifikovaných požiadaviek sťažovateľky, pričom postačujúce nie je odôvodnenie namietaného porušenia práv iba odvolaním sa na relevantnú právnu úpravu a judikatúru súdnych autorít (II. ÚS 153/2017). Konanie podľa čl. 127 ods. 1 ústavy sa už pri jeho začatí vyznačuje bezvýnimčným uplatňovaním dispozičnej zásady, a preto ústavný súd nie je oprávnený „doplňať“ vlastným hodnotením sťažnosti ako celku taký petit sťažnosti, resp. jej odôvodnenie, ktoré nespĺňajú požiadavky kladené na ich kvalitu zákonom o ústavnom súde (m. m. I. ÚS 357/2017, I. ÚS 521/2020).

15. Ústavný súd v prípade sťažovateľky nepristúpil k výzve na odstránenie zistených nedostatkov ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde, pretože zistený rozsah deficitov zákonom predpísaných náležitostí, aký vyplýva z jej ústavnej sťažnosti, nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti. Na taký postup slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom. Z publikovanej judikatúry jednoznačne vyplýva, ako ústavný súd posudzuje nedostatok zákonom ustanovených náležitostí podaní účastníkov konania (napr. IV. ÚS 77/08, I. ÚS 368/2010, III. ÚS 357/2010, I. ÚS 162/2010, IV. ÚS 234/2010, III. ÚS 206/2010, IV. ÚS 159/2010, IV. ÚS 213/2010, IV. ÚS 134/2010, I. ÚS 280/2020). Ústavný súd zároveň akcentuje, že sťažovateľka je zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom a prípadná výzva na odstránenie nedostatkov spočívajúcich v absencii náležitého odôvodnenia ústavnej sťažnosti a jej petitu by de facto znamenala suplovanie úkonov právnej služby a povinnosti advokáta postupovať s odbornou starostlivosťou [§ 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, pozn.],

čo nie je žiadnym spôsobom akceptovateľné (m. m. II. ÚS 117/05, IV. ÚS 267/08, IV. ÚS 213/2010, II. ÚS 660/2016).

16. V konklúzii uvedeného a v spojení s § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd uzatvára, že ústavná sťažnosť sťažovateľky neobsahuje náležitosti ustanovené zákonom, čo je dôvodom na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde.

17. Z dôvodu odmietnutia ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia označených práv.

18. Nad rámec uvedeného ústavný súd rezultuje, že k ústavnej sťažnosti sťažovateľka, resp. jej právny zástupca priložili plnomocenstvo na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom, ktoré neobsahovalo podpis sťažovateľky, a tým nedostatočne preukázali splnenie zákonnej podmienky o povinnom právnom zastúpení (§ 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde). S prihliadnutím na výsledok konania ústavný súd už z dôvodu procesnej ekonómie nepristúpil k odstraňovaniu predmetného nedostatku, keďže ani jeho prípadné odstránenie by už nemohlo viesť k inému rozhodnutiu o tejto ústavnej sťažnosti, než je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

19. V závere ústavný súd poznamenáva, že toto rozhodnutie nezakladá prekážku veci rozhodnutej [§ 55 písm. a) zákona o ústavnom súde], a preto nie je vylúčené, aby sťažovateľka podala svoju ústavnú sťažnosť opakovane, avšak po splnení všetkých zákonných podmienok a s uvedením relevantnej skutkovej a právnej argumentácie.